Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Vorgod Kirke

Vorgod Kirke

Udgivet af
Vorgod Menighedsråd 1988
Omslagsbillede: Jens Strunge
Tekster: Peder Birkmose Clausen
Viggo Kristensen
Harry Jørgensen
Tryk: Videbæk Bogtrykkeri

Billederne er udlånt af Videbæk Lokalhistoriske arkiv

Salme 318, første vers

Du Ånd fra kirkens første tider,
lad vægterne på muren stå,
som medens det mod natten lider,
tør uden frygt i striden gå,
som vækker verden med din røst
og bringer hjerter himmelsk trøst.

C. H. von Bogatsky, 1750

Forord

I anledning af en gennemgribende restaurering af Vorgod kirke i 1988 har menighedsrådet besluttet at udgive dette festskrift, der i korthed beskriver Vorgod kirkes historie baseret på oplysninger fra gamle protokoller og bøger samt arkæologiske fund i kirken såvel som i sognet. De to sidste restaureringer af kirken omtales ret detaljeret.
Ligeledes fremdrages relevante oplysninger om sognets historie, der går adskillige tusinde år tilbage, hvor de sandede jorder har været bevokset med skov, der på et tidspunkt blev fældet og brændt, for at marker kunne blive opdyrket. Tømmeret i kirken vidner dog om, at der også har været betydelige egetræer i skovene. - Senere blev en stor del af markerne til lynghede, hvoraf de sidste er blevet opdyrket igen i dette århundrede. Der opgives nogle tal på befolkningen gennem de sidste fire hundrede år. På grund af pestens indhug i befolkningen opgives den i 1610 til blot at have været 28 mænd foruden kvinder og børn. Dengang man i det 12. århundrede byggede det vældige kirkehus af sognets smukke og tilhuggede kvadersten og rejste et majestætisk tag af egetømmer, må der have været mange mennesker i sognet. Nu skal dette festskrift ikke blot handle om det synlige ved Vorgod kirke og sogn, men også fortælle lidt om menighedens liv og virke. Kirken har gennem ca. 800 år været det centrale mødested mellem Gud og mennesker og mellem mennesker indbyrdes. Et hus, hvor et helt sogns befolkning fortsat mødes med den opstandne Herre og frelser, og hvor vi mødes med hinanden i glæde og sorg.
Vorgod menighedsråd er taknemmelig for en arv fra en af sognets døtre, Elisabeth Madsen, der har bekostet væsentlige dele af udsmykningen i kirken i forbindelse med den afsluttede restaurering samt financeret dette festskrift til glæde for mange.

Vorgod præstebolig i november 1988

Harry Jørgensen

Sognet

Vorgod er en del af Videbæk storkommune sammen med Nr. Vium, Herborg, Brejning, noget af Nr. Omme og lidt fra Borris.
Det karakteristiske ved sognet er, at det gennemstrømmes af mange vandløb, hvoraf Vorgod å er den største og som samtidig bærer sognets navn.
For et par hundrede år siden var Vorgod et udpræget hedesogn, knap 1/10 af jorden var opdyrket, men sådan har det ikke altid været. Dengang menneskene holdt deres indtog på egnen, for ca. 9000 år siden, var det skov og krat det meste, lyngen var der, men den fristede en mere beskeden tilværelse.
Der er fundet spor af mennesker i alle større afsnit af oldtiden, og området omkring Barde-Vorgod menes at være et af de rigeste sogne, hvad oldtidsfund som helhed angår, indenfor Herning museums arbejdsområde.
Af gravhøje findes der også mange, selvom en del er overpløjet, og det er især stenalderhøjene, det er gået ud over, da de var de små. De store og kuplede er fra bronzealderen, og det er nok dem, der er flest tilbage af, og de er fra omtrent samme tidsrum, som da Abraham vandrede fra Ur i Kaldæa i Mesopotamien (Irak) til Kana-ans land (Israel) ca. 1850 f.kr.
Sognenavnet Vorgod er et helligt navn i hedensk betydning ligesom Vium.
I navnet Vorgod menes der, at god er afledet efter det hedenske steds offerpræst, en gode, og vor menes i ældgammel sprogform at kunne henføres til ordet skrænt og udlægges så som goden ved skrænten, åbrinken. Det er så, igennem forskellige omskrivninger i århundreder, efterhånden blevet til det Vorgod, som vi kender i dag.
Kirken i Vorgod, trækirken, er antagelig opført i oldtidens slutning før år 1100, og er dermed opført samtidig med de ældste af vore landsbykirker.
I samme tidsperiode skulle ploven være indført til landet, og vi må vel formode, at egnen her også har fået den omkring den tid. I hvert fald er der meget, der tyder på, at den sandede jord er taget ind til dyrkning før den lerede jord i oldtiden, da den var lettere at arbejde i med datidens primitive redskaber. Det er måske en af grundene til, at heden vandt over skoven til sidst. Skoven blev simpelthen fældet og

brændt af, og så dyrkede man jorden, til den var helt udpint, hvorefter man begyndte forfra med et nyt stykke skov, og det første sprang så i lyng.
En anden årsag til at lyngen trivedes igennem flere hundrede år må være, at lyngen er blevet fornyet ved afbrænding, afhøstning, afgræsning og lignende. Havde bønderne ikke grebet ind ved at udnytte lyngen, ville heden i løbet af få årtier igen være tilgroet med græsser og revling, og til sidst ville skovtræerne være kommet igen. Der er dog fundet spor af agerdyrkning længe før ploven kom.

Hvor mange mennesker, der boede i sognet på den tid, kirken blev bygget, kendes ikke, men lidt kan skønnes på kirkens størrelse. Den første begyndelse så lidt småt ud. Hvem, der har stået for eller taget initiativet til opførelsen kendes heller ikke. Præst eller stormand? Sognet har aldrig haft en herregård. Der må dog have været et vist befolkningsunderlag på den tid, kirken blev opført og senere udvidet ad flere gange.

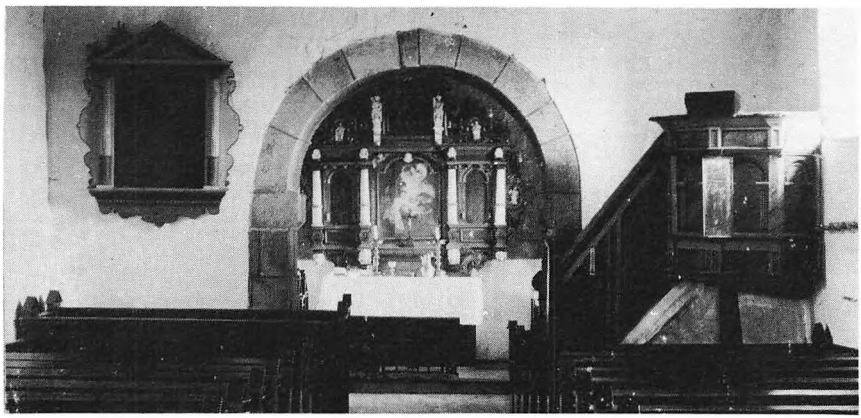

Vorgod Kirke indvendig omkring 1900. Bemærk de gamle stole, præstekonestolen, præstetavlen og prædikestolen med nummertavlen hængende foran. I koret skimtes præstestolen til venstre og degnestolen til højre. Der stod de begge indtil restaureringen i 1957. Alterskranken er den ældste, som kendes, og har ligget på kirkeloftet i mange år. Myndighederne havde gerne set den sat op igen, men det er for upraktisk, da den går på tværs af koret. Altertavlen er, som den så ud indtil restaureringen i 1939. Bemærk topstykket med trekanten, hvor der er et øje i - et billede på at Gud ser alt. Døbefonten kan ikke ses på dette billede

Flere ting tyder på, folketallet er gået tilbage hen i middelalderen. Krige, misvækst eller pest?
Krige har der aldrig sådan direkte været på egnen. Misvækst på grund af tørke eller det modsatte kunne meget vel tænkes. Derimod ved man med sikkerhed, at pesten - den sorte død - har raset med stor voldsomhed på egnen omkring 1349, flere nabosogne blev næsten affolket, og deres kirker sank i grus. Det gælder både Fjelstervang og Herborg, så Vorgod er sikkert heller ikke gået ram forbi.
Senere blev landet igen flere gange hjemsøgt af pest, selvom det var i mildere grad end den sorte død.
Den værste, der ramte vor egn, var i 1602. Antallet af døde kendes ikke for Vorgod, men for flere sogne i omegnen kendes antallet af døde, fordi man på en sten i kirkemuren har indhugget tallet.
Det har man bl.a. gjort i Skjern, der står 107, og værre var det i Snejbjerg, hvor der står, at 209 døde af pest i 1602.
Fra en undersøgelse 1610 - syv år efter pestens ophør nævnes antallet af bosiddende mænd i Vorgod på 28, som i 1651 , godt 40 år senere, er vokset til 52 bosiddende mænd. Efter disse oplysninger kunne der måske på det tidspunkt have boet 200 mennesker i sognet.
Den første rigtige folketælling her i landet er fra 1787, og da var der, i det vi kalder Vorgod kommune, fra før storkommunernes tid, 244 personer, og det steg til 270 ved næste folketælling i 1801, og 100 år senere i 1901 var der 1427 personer i Vorgod kommune.

Folketællingen i 1801 ser således ud:

Vorgod	85	personer		
Barde	57	-		
Abildtrup	25	-		
Tryggelborg (Remmerhus)	4	-		
Alle	18	-		
Fjelstervang	81	-	270	personer
Videbæk	51	-		
Herborg	115	-	166	-
Til Vorgod kirkesogn			436	-
Nr. Vium kirkesogn			141	-
Vorgod præstens sognebørn i alt			577	personer

Udpluk fra Vorgodbogen

Altertavle, prædikestol, døbefont og kirkeklokke

På det første alterbord mener man, at der har stået et kors.
Efter reformationen har alteret fået en såkaldt katekismusaltertavle, den bar årstallet 1586.
Denne blev erstattet af den nuværende altertavle i 1629. Et fint snitværk i renæssance med et nadverbillede i midterfeltet, to sidefelter og topstykke, desuden mange udskæringer. Hvad der har stået i de to sidefelter fra begyndelsen er ukendt, ligeså i topstykket.
I 1869 har tiendeejerne bidraget til altertavlens forskønnelse ved at give det nuværende julebillede til midterfeltet. Ligeledes lod de male indskrifter på sidefelterne og samtidig rammen opmale. I venstre sidefelt blev skrevet ordet fra Math. 11. 28. »Kom hid til mig alle I, som er trætte og tyngede af byrder, og jeg vil give jer hvile.« Og i højre sidefelt skriftordet om nadverens indstiftelse fra Math. 26. 26-29. I topfeltet var der malet en trekant, hvori der var et øje. Et billede på at Gud ser alt. Om det blev malet ved samme lejlighed, eller det var der før, er ikke helt klart.
Ved restaureringen i 1939 fik altertavlen sit nuværende udseende. De gamle strålende farver blev fundet igen ved afskalningen, og alt blev, så vidt det var muligt, ført tilbage til det oprindelige.
Julebilledet i midterfeltet blev bibeholdt og der kom nye billeder i sidefelterne. Til venstre Moses og til højre Kristus og i topfeltet Kristi opstandelse.
Allerøverst de 3 sammenslyngede bogstaver I H S, hvilket betyder: Jesus, menneskenes frelser.
Under de nye billeder af Moses og Kristus blev skrevet: Loven blev given ved Moses. Nåden og sandheden ved Kristus. Og under opstandelsesbilledet: Jeg er opstandelsen. Under julebilledet: Ordet blev kød og tog bolig i blandt os.
På samme måde gik det prædikestolen. Også den havde været farvestrålende, men alt var overmalet i kedelige farver. I 1907 fik den dog en lille oppudsning, da blev der malet bl.a. kors og anker i felterne og ovenover ordene: Tro-Håb-Kærlighed. 1. Kor. 13. 13. og nederst: Herrens ord er ånd og liv. Joh. 6. 13.

Restaureringen i 1939 bragte mange interessante ting frem. På opgangen til stolen fandtes en inskription, som lyder sådan: Denne prædikestol og overhimmel lod hr. Peder Gregersen opsætte og stafere på kirkens bekostning i 1602.
Der har altså været en lydhimmel over prædikestolen, og den har man fjernet, det samme er sket med et krusifiks, der har hængt over korbuen.
Men der blev også fremdraget nogle malerier, skønt noget medtagne, kunne de dog rekonstrueres igen. På opgangen til stolen var malet de to reformatorer Luther og Melanchton, og på selve stolen blev fremdraget de fire evangelister med deres attributer. Ovenover hver var malet deres navne, og det er ret usædvanligt.

Døbefonten er det ældste inventar i kirken. En romansk granitfont af almindelig vestjysk type.
Kirkeklokken er fra ca. 1450, og er støbt af Petrus fra Randers. Antagelig bestilt til kirken, da tårnet blev bygget. Og den bærer følgende inskription på latin oversat til dansk: Alfa og Omega, Gud og menneske, O, ærens konge kom med fred.

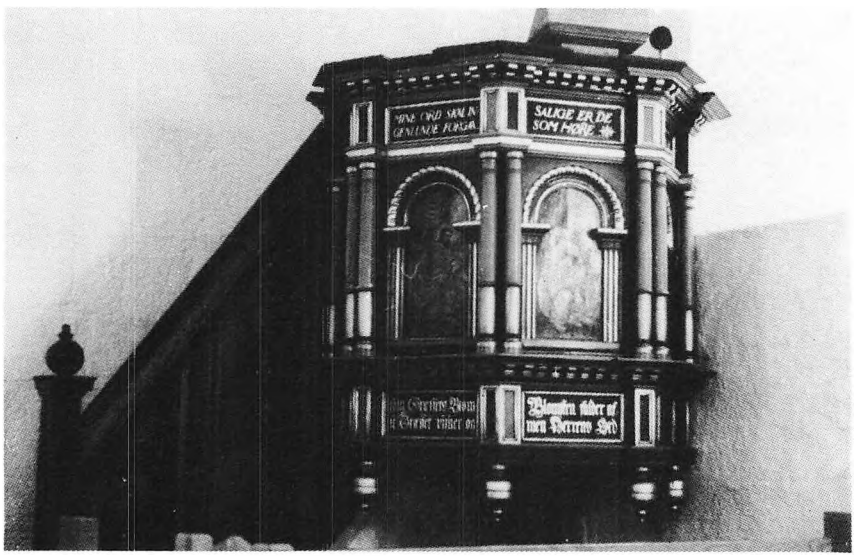

Prædikestolen som den ser ud i dag

Af gamle regnskaber findes der på landsarkivet i Viborg fra årene 1632-1653 og 1683-1710, og af dem kan læses mange interessante ting.
Kirkens indtægt bestod af: korntiende, jordskyld og kvægtiende.
Kongen og myndighederne kunne til tider pålægge kirkerne at hjælpe andre kirker, præster eller andre, som var i nød. Og Vorgod har bl.a. hjulpen: 1685 brandhjælp til Tronhjems kirke. 1697 til den danskslutherske kirkes fuldførelse i London. 1707 brandhjælp til Vestervig kirke. 1707 kollekt til 40 matroser fra Bergen, der sad fanget hos sørøvere. Og flere andre steder.
Har der været grund til at hjælpe andre kirker, ser det ud til, at der har været hårdt brug for pengene hjemme, da kirkens tilstand ser ud til at være meget brøstfældig.
Der var antaget nogle mænd i sognet som kirkeværger for, sammen med sognepræsten, at holde orden på kirkens økonomi, og det har der måske været siden reformationen.
Kirkegården ses der ikke at være brugt penge til, derimod blev der lagt vægt på at holde kirkegårdsdigerne og stætterne i orden. Der var ingen indgang i vest, derimod fra de 3 andre sider. I øst har der været en port, der var overhvælvet med en bue, og den var blytækket og blev senere tækket med tagsten.
Så godt som hvert år kørte vogne til Daubjerg, Holstebro, Ringkøbing, Salten skov og Ry efter bygningsmaterialer til kirken. Fra Vig teglværk (Herningsholm) hentes mursten, sand og sten fra Fjelstervang Sande og vand hentes i åen.
Flere gange er det galt med tårnet og murene i den søndre side af kirken. Til tider har hele siden været nedtaget og opført igen. 1642 blev våbenhuset nedtaget og muret op igen.
I 1634 var der udgået kongelig bekendtgørelse om, at der burde skaffes plads i kirkerne for skolebørnene, ved at der bygges pulpitur, så at ungdommen bekvemmeligen kunne høre Guds ord og prædiken. Men allerede i 1633 var det opstillet i Vorgod. Fire vogne havde været i Holstebro efter tømmer. På pulpituret var der 10 skamler samt trappe og opgang dertil.
Og i 1862 blev det taget ned igen efter 229 års brug, og de manglende pladser blev erstattet af 3 bænke i enden af kirken.
I året 1645 er der malere fra Ribe, som maler pulpiturets rækværk foran med de 12 apostle på, samtidig bliver også præstekonestolen, præstestolen og degnstolen malet af hans egen farve og stafering.

Samme år bekostede sognemændene maling af de andre stole den ganske kirke igennem uden kirkens bekostning. Og efter regnskabsbogen gives den smukkeste begrundelse derfor: »Haver herredsfogden (Jørgen Jensen i Storgård i Herborg) og menige sognemænd til taknemmelighed for Gud dennem den ynskelige fred haver forlenet, og for stor plynderi beskærmet kirken, til beprydelse ladet stolene kirken igennem på begge sider formalet og staffere på deres egen bekostning for hvilken deres bevågenhed mod kirken og Guds hus, Gud allernådigst dennem belønne.«
(I året 1645 sluttede Chr. 4.s mange krige)
Igen i 1653 er der tvende malere fra Ribe i Vorgod kirke og denne gang ser det ud til, at altertavlen bliver malet med guld, sølv og oliefarve. Der var dog også andet, som blev malet ved samme lejlighed. Disse to malere fra Ribe var sikkert Jakob von Molengracht født i Amsterdam, der 1618 fik borgerskab i Ribe. Og den anden maler Jakob Bartholomesen fra Flensborg, der tog borgerskab i Ribe 1624.

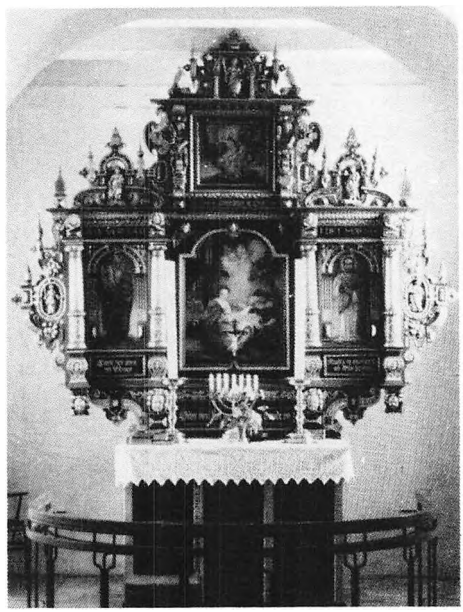

Vorgod Kirkes fine renæssance-altertavle fra omkring 1625

Om kirkens tilstand efter 1710, da kongen havde solgt den, og den var overgået til privat eje vides ikke særligt meget. Af de syn, der kendes, ser det ikke ud til at blive bedre, og der handles også jævnligt med den. Der findes en interessant oplysning fra 1816, at kirken skulle fejes 3 gange årligt nemlig til jul, påske og pinse.
Af en kirkeprotokol kan følgende læses: Fruentimmerstolene får rygstød i 1863, mandfolkestolene får det i 1890-91 og samme år males stolene brune - de var sidst malet i 1852 i en lys farve.
1882 Stenene i randen af korbuen samt deres gesimser afdækkes og en duelig stenhugger antages til udførelsen. 1885 har et flertal af beboerne andraget om at få kirken opvarmet, og der var tegnet tilstrækkeligt brændsel for 1 år. Der blev opstillet en kakkelovn i skibets nordvestre hjørne med skorsten i tårnets nordlige gavlmur. Kakkelovnen skiftedes ud med en kalorifer i 1930.
1873 udvides kirkegården 20 alen mod øst og 10 alen mod nord. Pladsen planeres og der opsættes nyt dige 3 alen ved grunden og 3 alen høj. 1865 loftet i koret farves som i højkirken, der er rumalet med rød vandfarve. 1903 valgtes det første menighedsråd. Og 1909 overgik kirken til selveje.
1913 fik kirken det første orgel. Det var en gave fra beboerne i sognet. 1918 er der denne bemærkning i protokollen: Da kirken kun har en udgang, og den ofte er overfyldt, anser synet det for rigtigst, at der anbringes en dør i koret. (Den kom dog aldrig).
Før 1919 var der ingen graver på kirkegården, folk måtte selv sørge for gravkastning.
I 1938 blev der opført et ligkapel ved diget syd for østre indgang.
1948 var kirkeklokken revnet. Det var sket ved den langvarige ringning efter kong Christian den 10.s død i foråret 1947. Den blev istandsat igen ved svejsning og fik sin gamle, kønne klang igen.
Den eneste i sognet, som har været medejer af kirken, er Jens Jensen i Barde, alle de andre kirkeejere har været udensogns og storbønder de fleste. Jens Jensen faldt ned i kirken gennem en luge i 1895 og døde.

Den gamle præstegård, der ligger 1 km syd for kirken ved vejen til Nr. Vium, har været præstens bolig i århundreder, måske lige så langt tilbage, som der har været en præst ved kirken.
I 1903 flyttede præsten hen i en nybygget bolig i Vorgod by. Og i 1971 blev den nuværende præstebolig bygget.

Vorgod Kirke indvendig 1957-1988

Restaureringen 1957

Forud for restaureringen i 1957 havde man gennem flere år arbejdet på at skaffe de nødvendige midler. Det var nemlig en stor opgave, man gik i gang med. Foruden almindelige vedligeholdelsesarbejder omfattede den flere større nyanskaffelser og desuden nogle ændringer i rummets indretning.

Hele kirkens gulv blev taget op, dels fordi gulvet skulle fornyes, dels fordi kalorifervarmen skulle fjernes og erstattes af elektrisk varme.

Mens gulvet var væk, fandt amatørarkæologen, pastor Høgsbro Østergaard, spor af stolpehuller fra en gammel trækirke. Det gav anledning til Nationalmuseets undersøgelse, som er nærmere omtalt senere.

Der kom så nyt trægulv under bænkerækkerne og gult klinkegulv i resten af kirken. Kaloriferen blev erstattet med elradiatorer langs ydervæggene og varmelegemer under bænkene. Alle kirkens bænke blev fornyet med undtagelse af den gamle herskabsstol fra 1621, som ved denne lejlighed blev flyttet ned bagest i kirken. I koret skete der ændringer, idet døbefonden blev flyttet fra korbuen ned foran i kirken. Derved blev der plads til, at alteret, der stod helt op mod korets gavl, kunne rykkes frem, så man kunne komme bagom. Samtidig fik man ny alterskranke.

I forbindelse med kirkens kalkning blev korbuen overkalket. Den havde ellers gennem årtier stået ren og ukalket.

Kirkens lysekroner blev taget ned, og i stedet blev der opsat lampetter på alle vægge. Kirkens første orgel fra 1913 blev afløst af et nyt og større. Vinduerne i sydsiden blev udskiftet. Ønsket om at få udvidet døråbningerne for at få bedre plads til at komme ud og ind med kister blev ikke imødekommet af myndighederne, så man måtte nøjes med at fjerne dørkarmene og hænge dørene direkte i muren.

Kirkegården trængte til en udvidelse, og der blev derfor købt et areal vest for kirken og lagt til.

Restaureringsarbejdet blev udført af lokale håndværkere under ledelse af arkitekt Aksel Skov, Århus. Hele restaureringen kom til at koste 103.415,85 kr.

Kirkens bygningshistorie

1950'erne var en periode, hvor man i mange landsbykirker fjernede gulvet og gravede det øverste jordlag af for at give plads for rørene til nye varmeanlæg. En lignende situation opstod i Vorgod ved restaureringen i 1957, men Nationalmuseet havde fundet ud af, at disse kirkegulve mange steder gemte interessante spor af kirkens historie, så to af museets eksperter, Elna Møller og Olaf Olsen, fik 2-3 døgn til at undersøge gulvet, før arbejdet skulle gå videre. Det var ikke lang tid, men alligevel var resultaterne så gode, at de blev et foreløbigt højdepunkt i Nationalmuseets kirkegulvsundersøgelser.
Efter at den øverste, løse jord var fjernet, kunne man se, hvor der havde været gravet ned i den faste bund nedenunder. Af disse spor var de mest interessante sporene efter stolper og trævægge af den lille trækirke, der engang havde stået på samme sted. I flere andre kirker havde arkæologerne de sidste fire år fundet stolpehuller fra trækirkerne, men her fandt man for første gang også spor af trævæggene, og selv om sporene var delvis ødelagte af senere nedgravninger (præste- og stormandsgrave, nedgravning for prædikestol o.a.), var de dog tilstrækkelige til, at man for første gang kunne afgøre, hvilken facon og størrelse en af disse trækirker har haft. Denne har været ca. 7 m lang og 5 m bred. Væggene har bestået af flade, lodretstående planker, hvis nederste ende var gravet et stykke ned i jorden. Hvordan trækirken i øvrigt har set ud, kan man kun gisne om, men fig. A viser, hvordan arkæologerne mener, den kan have set ud.

Fundet af trækirken blev en slags nøgle til stenkirkens bygningshistorie. Ved hjælp af trækirken og spor i den nuværende bygning blev det muligt at dele bygningshistorien op i hele fire etaper, hvortil der så betydeligt senere kommer opførelsen af tårn og våbenhus.
For at undersøge kirkens historie må man se på den, som den ser ud i dag. Der, hvor kor og skib støder sammen, kan man se, at der mangler sammenhæng i skifterne på kor og skib. Går man op på skibets loft og ser på østgavlen, kan man se, at den kvadersatte del må være korets oprindelige vestgavl. Det manglende forbandt og korgavlen viser tilsammen, at koret er bygget helt færdigt, før skibet er påbegyndt. Forklaringen må være, at koret er bygget, mens trækirken endnu stod der, og at disse to har fungeret sammen i en årrække.

Vorgod Kirkes udvikling fra en lille trækbygning til den nuværende stenbygning

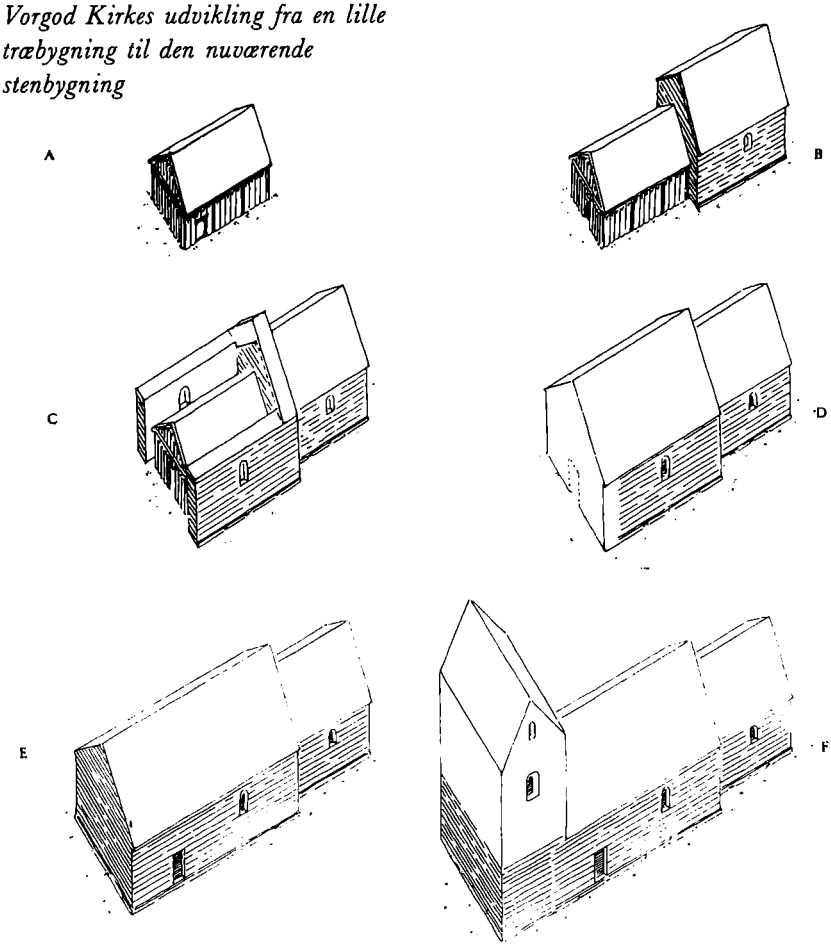

Det ser ud til, at man begyndte at bygge stenkirken uden om trækirken, så stenkirken stod færdig, inden man nedrev og fjernede trækirken. Kirkeskibet blev ikke i første omgang bygget i sin fulde længde, men nåede kun til våbenhuset. Det har muligvis fra starten været meningen, at kirken skulle forlænges, for der fandtes ingen spor i jorden efter en solid gavl, så der har måske kun været lukket med en trægavl. Når man føler sig sikker på, at kirkeskibet er bygget ad to gange, skyldes det først og fremmest, at tagkonstruktionen ikke er ens over hele skibet, men er lavet på to forskellige måder med et skel ved våbenhu-

set. Foruden taget viser ujævnheder i muren lige inden for våbenhuset, at hele skibet ikke er bygget på en gang. Tårnet og våbenhuset er den sidste del af kirkens byggeri. Da de var færdige, havde kirken den størrelse og stort set også det udseende, den har nu.
Selv om arkæologerne gør opmærksom på, at deres dateringer er behæftet med usikkerhed, giver de os alligevel noget at holde os til. De mener, at trækirken sandsynligvis er bygget omkring år 1100, men koret er bygget ca. 1150-1175. Den første del af skibet er ca. fra Valdemar Sejrs tid (1202-1241). Denne datering bygger på fundet af to Valdemar Sejr-mønter, som lå i et stolpehul, hvor de kun kunne være kommet, da trækirken blev revet ned og stenkirken taget i brug. Alderen på den sidste del af skibet er beregnet efter træet i tagkonstruktionen. Det tyder på, at resten er bygget omkring 1300. Kirkens yngste afsnit, tårn og våbenhus, er antagelig fra 1400-1500.
Siden da har ændringerne i selve bygningen været små. Nogle små vinduer i sydsiden er blevet udskiftet med større, og mandsdøren i sydsiden er fjernet, men ellers står bygningen i dag stort set, som da den var bygget færdig.
(Nationalmuseets undersøgelser i 1957 er beskrevet i Videbæk Sparekasses hundredårsskrift.)

Vorgod Kirke ca. 1905

Præstetavle for Vorgod Kirke

Christen	15...
Jørgen	1560...
Gregers Jensen	1586...
Peder Gregersen	1602...
Mourits	1621...
Christen Pedersen	1646-1666
Niels Worgou	1667-1669
Hans Trane	1669-1678
Jørgen From	1678-1705
Ephraim Lesle	1705-1709
Peder Blichfeldt	1709-1743
Mathias Vogelius	1743-1764
Hans Steenberg	1765-1795
Lorents Peter Hansen	1795-1828
Jørgen Valentin Kjødt	1828-1837
Peter Lundsteen	1837-1849
Peter Christian Asmussen	1849-1857
Peter Michael Cramer	1857-1865
Jens Mogens Julius Wellejus	1865-1879
Adolf Emil Hammer	1879-1902
Laurids Christian Larsen	1902-1910
Jens Nielsen	1910-1916
Svend Bøgh	1916-1920
Laurs Hansen Laursen	1920-1930
Valdemar Nørlund Christensen	1930-1970
Jens Noe Nielsen	1971-1974
Harry Jørgensen	1974-

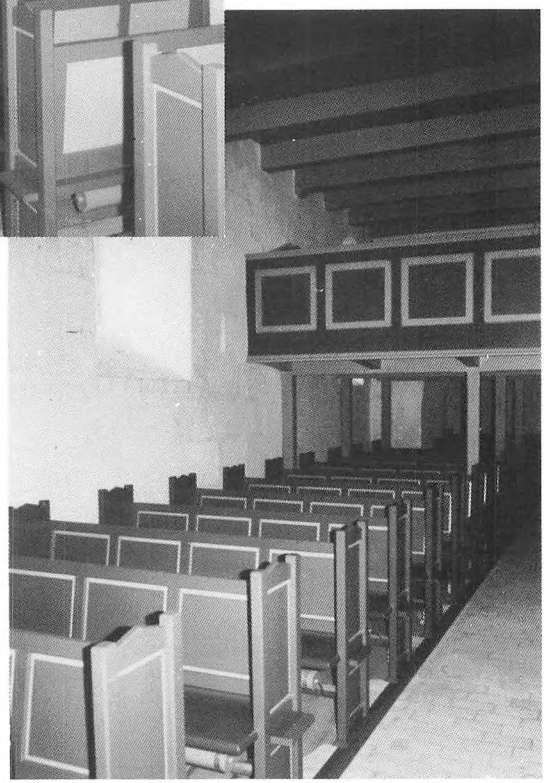

De to billeder viser det nye pulpitur. Det øverste billede er set fra tårnet. Det nederste billede er set fra koret. (Billederne blev taget inden restaureringen var fuldført.)

Restaureringen i 1988

Restaureringen i 1988 har foruden almindelige vedligeholdelsesarbejder omfattet ændringer i kirkens indretning og desuden en mindre tilbygning.
Indvendig er kalk og puds blevet banket af væggene, hvorefter de er blevet nypudset og kalket. Korbuen er dog igen fri for puds og kalk som før restaureringen i 1957. Altertavlen har været til behandling, og den gamle herskabsstol er blevet istandsat. Under bænkene er der lavet en forhøjning, og samtidig er radiatorerne langs ydervæggene fjernet, så der nu kun er varme under sæderne. Bænkene er derved kommet længere ud mod væggene, så gangen er blevet bredere.
For at skaffe flere siddepladser i kirken måtte man fjerne orgelet. (Det blev solgt til den danske kirke i Grimsby, Ontario, Canada, hvor det er opstillet og indviet.) Derved blev der plads til 8 nye bænke i tårnrummet. Man måtte så lave et pulpitur over de bageste bænke i skibet for at give plads for et nyt orgel og børnekoret.
Man fik ikke lov at lave en ny, bred dør i kirkens vestgavl, så problemet med at komme ind og ud med kister kunne blive løst. Menighedsrådet har derfor bestilt en katafalk, som man kan køre kisterne på, når de skal ind og ud.
Den nye tvilling til våbenhuset er lavet for at give plads for det længe savnede dåbsværelse og et toilet.
Også udvendig har kirken fået en gennemgribende omgang, og den sidste del af dette bliver endda udsat til foråret '89. Det drejer sig om korets gavl, der skal tages ned og sættes om fra grunden.
Restaureringsarbejdet er foregået under ledelse af arkitekt Vilhelmsen, Århus, og konservator Svenning Elmholdt, Århus. Arbejdet er for størstepartens vedkommende udført af lokale håndværkere. Tømrer- og snedkerarbejdet er udført af Gunner Korshøj, el af Sv. Aa. Andreasen, VVS af Aksel Højbjerg og malerarbejdet af Husted og Clemmensen. Murerarbejdet er udført af firmaet Karl Erik Andersen, Nr. bork, som har specialiseret sig i kirkerestaurering.
Restaureringens pris er endnu ikke opgjort, men budgettet lyder på 2,6 mill. kr., og indtil nu ser det ud til, at det nogenlunde vil holde.

Menighedsråd og menighedsliv

»Hvis man vil lære det danske folk at holde af folkekirken, må man også give folket ansvar for den« har I. C. Christensen engang udtalt. Det er den holdning, der er baggrund for det betydningsfulde lovgivningsarbejde, han som kirkeminister gennemførte først i dette århundrede, og som ikke mindst gennem menighedsrådsloven af 15. maj 1903 lagde ansvaret og opgaver ud til de enkelte sognemenigheder.
Den sidste private kirkeejer af Vorgod Kirke overlod kirken til selveje i 1909, men det første menighedsråd blev valgt allerede i 1903. Denne nye ordning blev en stor vinding for det danske folk, som nu sogn for sogn selv ejede kirkerne, og gennem menighedsrådenes arbejde er kirken lidt efter lidt blevet til en folkekirke.
I Vorgod sogn holdt vækkelsesbevægelserne deres indtog i sidste halvdel af 18-hundredtallet, og de var naturligvis med til at gøre mennesker mere bevidste med hensyn til kirken og deres gudstjenesteliv. Brødremenigheden betød meget for det åndelige liv i Vestjylland. Deres forkyndere kom også til Vorgod. Deres udsendinge var datidens lægprædikanter, hvis opgave var at vække mennesker til et levende trosliv i sognene. Der var aldrig tale om, at de skulle få oprettet brødremenigheder, men udelukkende arbejde for det åndelige liv indenfor de givne rammer i et sogn.
Indre Mission og Luthersk Mission sendte også missionærer til Vorgod Sogn, og for 100 år siden begyndte vækkelsen for alvor at mærkes i sognet. Sognets præst Adolph Emil Hammer tog vel imod det nye, og det samme gjaldt for øvrigt alle de efterfølgende præster i Vorgod, som gerne ville samarbejde, hvilket blev en lykke for det kirkelige liv i sognet. Indre Mission og Luthersk Mission byggede missionshuse henholdsvis i 1893 og 1896 og har siden haft et aktivt arbejde i gang. KFUM & KFUK blev startet i 1910. Den grundtvigske vækkelsesbevægelse kom også til Vorgod, hvor man byggede forsamlingshus i 1908. De mange aktiviteter i forsamlingshuset har haft karakter af et folkeligt og oplysende arbejde med dygtige foredragsholdere, dilettant m.v. Men der har altid været en opbakning af det kirkelige, såvel som forsamlingshuset er et sognets hus, hvor man holder fester og mindesammenkomster i forbindelse med begravelser.
Især IM, LM samt KFUM & KFUK har gjort et stort og målbevidst børne- og ungdomsarbejde, som menighedslivet nyder godt af i dag.

Det er en stor glæde at konstatere, at kirken med dens gudstjenesteliv er accepteret af alle i sognet - uanset kirkelig retning - som det centrale i kristenlivet. Det er en god arv at give videre til de kommende slægter, som vi er fælles om ansvaret for. Vi har ikke råd til ar kritisere hinanden, men i et fællesskab forkynde om frelsen i troen på Jesus Kristus for enhver.

Et menighedsråd er en god fællesnævner for en menighed, idet de enkelte medlemmer repræsenterer forskellige holdninger i menigheden, og ingen kan tage patent på, hvordan kirken skal fungere, men i et godt samarbejde være fælles om at varetage menighedens interesser. Det har været menighedsrådets kendetegn i Vorgod alle årene, og derfor har dets medlemmer levet op til menighedsrådsløftets ord om at ville medvirke til »at byde gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst.«

Kirken indvendig ca. 1915 pyntet til jul. Her kan døbefonten ses i korbuen. Alterskranken er den, som stod indtil 1957. Prædikestolen, som den så ud, efter at den blev malet i 1907

Det gamle orgel fra 1913, som var i kirken indtil 1957. Bemærk knagerækken i mandssiden

Vorgod Kirke ca. 1905. Bemærk kirkegården og gravstenene.

Lad mig til sidst nævne nogle af de seneste års forbedringer indenfor det gudstjenestelige. Man ansatte fra 1975 en velkvalificeret organist med den præliminære organisteksamen og oprettede et børnekor med organisten som korleder. Kirkens orgel blev udvidet med en Subbas, og nu i forbindelse med kirkens restaurering får kirken et nyt orgel med 8 stemmer. Med biskoppens tilladelse indførtes i 1975 ny indgangs-og udgangsbøn, der sprogmæssigt er lettere at forstå, især for børn og unge. Man indførte samtidigt at præst og menighed sammen siger trosbekendelsen ved barnedåb og synger den ved øvrige gudstjenester. Der afholdes hvert år adskillige børnegudstjenester, hvor de forskellige børneorganisationer som YA og søndagsskolen samt børnekoret medvirker aktivt med sang, musik og andet.
Menighedsrådet betænker også hvert år de lokale kirkelige børne- og ungdomsorganisationer med et beløb som tak for deres indsats og til opmuntring i arbejdet, idet vi ved, at et menighedsliv let kan gå i stå og blive fattigt uden de private organisationers indsats blandt børn, unge og ældre.
Siden 1975 har menighedsrådet udgivet et kirkeblad, der er fælles for Vorgod og Fjelstervang. Dette blad er nyttigt og giver informationer om, hvilke tilbud man fra kirkeligt hold kan give til menighedens medlemmer. Bladet uddeles til alle hjem enten af frivillige medarbejdere eller gennem postvæsenet. Menighedsrådet arrangerer nogle få koncerter hvert år og er vært for en adventsfest for sognets pensionister og ligeledes for en adventsfest for alle. I forbindelse med restaureringen af kirken er der blevet nedlagt et TV-kabel fra kirken til Vorgod plejehjem, så man fremover gennem en video i kirken kan sende gudstjenester direkte til plejehjemmet til glæde for dets beboere. Der installeres også teleslynge i kirken til glæde for de høresvage. Disse sidste installationer er muliggjort på grund af private gaver fra enkelte af sognets beboere, men de beviser en ægte kærlighed til sognets gamle kirke.

Vor gamle kirke

Århundreder kommer, århundreder går,
vor gamle kirke bestandig står,
hvor den stod i de henfarne dage,
end lyder fra tårnet den klokkeklang,
der kalder vor slægt med sin evighedssang,
for tankerne opad at drage.

Den ringer hver morgen: »Stå op - gå ud!
og gør din gerning i tro til Gud,
befal ham trygt dine veje.«
Den ringer ved aften: »Gå hjem og hvil,
se hjemmet møder dig med sit smil,
og tak så Gud for dit eje.«

Og klokken kalder hver søndag: »Kom!
har hverdagens slid gjort dig træt og tom,
gav livet kun møje i rente;
ved døbefont og ved nadverbord,
ved bibeltale og salmeord
ny styrke du her kan hente,«

»I gry og i kvæld, i fryd og i sorg
er Gud bestandig vor faste borg!«
så lyder klokkernes stemme.
Vi beder vor kirke bestandig må
midt i vort sogn og dets slægter stå,
at Gud vi aldrig må glemme.

Ellen Lissner

